

Gesualdo Consort Amsterdam | Harry van der Kamp

Marijke van der Harst & Nele Gramss: sopraan

Marnix De Cat: altus - Harry van Berne: tenor

Harry van der Kamp: bas & algemene leiding

Fred Jacobs, luit

PROGRAMMA:

Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621)

Vanitas vanitatum, SwWV 200

Uit: Album Amicorum van Ernst Brinck, burgemeester van Harderwijk, 24 Mei 1608

Afbeelding: Willem Kalf (1619-1693) → Stilleven.

Vanitas vanitatum et omnia vanitas.

IJdelheid der ijdelheden, ja, alles is ijdelheid.

Cornelis Thymanszoon Padbrué (ca 1592-1670)

Een kout, een kus, een lach, een lonck

Uit: Kusjes, Haarlem 1641

Afbeelding: Jacob van Loo (1614-1670) → Musicerend gezelschap.

Een kout, een kus, een lach, een lonck,
Wast garen daer men oyt de domme jeugd in vonck,
Soo licht'lijk raectt men vast:
Doch hy hoeft maer te hangen,
Een spinneweb die uyt is om een vliegh te vangen.

Een graeuw, een snaeuw, een greins, een gril,
Die hebben vaeck gedaen, dat een de muts ontvil.
Soo licht'lijk raectt men los,
Doch hy hoeft maer te breecken,
Een spinneweb die door het minnet wil vreecken.

Jan Pieterszoon Sweelinck

Lors que le trait, SwWV 221

Uit: Rimes Françaises et Italiennes, Leiden 1612

Afbeelding: Herman van Aldewereld (1628/29-1669) → De zangles.

I – Lors que le trait par vos yeux decoché
Toen de door uw ogen afgeschoten pijl
Rompit le roc de ma poitrine dure,
mijn steenharde borst doorbrak,
Ce mesme trait dont vous m'aviez touché,
heeft diezelfde pijl waarmee u mij geraakt hebt,
Dans mon esprit grava vostre figure.
uw beeltenis in mijn hoofd gegraveerd.

Vous n'avez rien de rare et de caché,
U hebt niets zeldzaams, verborgens, moois,
De beau, de saint, du ciel et de nature,

heiligs, hemels en natuurlijks,
Qu'Amour subtil n'ait par tout recherché
dat niet de subtiële Amor van overal heeft uitgezocht
Pour faire en moy vostre vive peinture.
om uw beeld in mij levend te schilderen.

II – Brief, mon esprit ardant d'affections
Kortom, mijn geest vol vurige affectie
Est un miroir de vos perfections,
is een spiegel van uw volkomenheden,
Où vous pouvez vous voir toute depeinte.
waarin u zich volledig afgebeeld ziet.

Si ma foy donc ne vous peut enflammer,
Als mijn toewijding u dan niet kan doen ontvlammen,
A tout le moins vous me devez aimer,
moet u mij op zijn minst beminnen,
Pour le respect de vostre image sainte.
vanwege het ontzag waarmee ik uw heilige beeld schets.

Philippe Desportes
« Amours de Diane », Livre I, Sonnet XXV

Constantijn Huygens (1596-1687)

Sospir che dal bel petto

Uit: Pathodia sacra et profana, Parijs 1647

Afbeelding: Dirk van Baburen (voor 1595-1624) → Het Concert.

Sospir che dal bel petto
Zucht, die uit de mooie boezem
Di Madonna esci fore,
van mijn Dame naar buiten treedt,
Dimmi, che fa quel core?
Zeg me, waar is dat hart mee bezig?
Serba l'antico affetto?
Bewaart het de genegenheid van weleer?
O pur messò sei tu di novo amore
Of ben je in een nieuwe liefde verzeild geraakt?
D'he nò più tosto sia
Ach nee, veeleer is het zo
Sospirata da lei la morte mia.
Dat zij mij van harte dood wenst.

Jan Pieterszoon Sweelinck

Psalm 127: *On a beau sa maison batir*, SwWV 127

Uit: Livre second des Pseaumes de David, Amsterdam 1613

Afbeelding: Emanuel de Witte (ca 1617-1692) → Interieur protestantse gothische kerk.

EERSTE DEEL

(1) On a beau sa maison bastir,

Je kunt best wel je huis bouwen,

Si le Seigneur n'y met la main :

Maar als de Heer er niet de hand in heeft,

Celà n'est que bastir en vain.

Is dat bouwen te vergeefs.

Quand on veut villes garentir,

Wanneer je steden wilt beschermen,

On a beau veiller et guetter,

Kun je best wel wakker en waakzaam zijn,

Sans Dieu rien ne peut proffiter.

Maar zonder God heeft dat geen enkel nut.

(2) Quoyqu'avant jour soyez levés,

Ook al sta je voor dag en dauw op,

Et bien tard vous couchiez en pleurs,

En ga je heel laat slapen, in tranen,

Repeus maigrement en douleurs,

Karig gevoed, in grote smart,

Vous mesmes en vain vous grevez :

Je maakt het jezelf tevergeefs moeilijk:

Mais à tout cœur Dieu bien aymant,

Maar wanneer je God met heel je hart liefhebt,

Dieu donne tout comme en dormant.

Geeft God je alles terwijl je slaapt.

TWEEDE DEEL

(3) Voilà, quand l'homme peut avoir

Zie daar, wanneer de mens

Pour heritier quelqu'enfant sien,

Een kind van hem als erfgenaam mag hebben,

C'est de Dieu que luy vient ce bien :

Dan is het God van wie die zegen komt:

C'est Dieu qui luy fait recevoir,

Het is God die hem doet ontvangen,

Par sa grand' liberalité,

Door zijn grote vrijgevigheid,

Le guerdon de posterité.

De gave van het nageslacht.

DERDE DEEL

(4) Puis les enfans, venus en fleur,

Die kinderen vervolgens, tot bloei gekomen,

Deviennent gents rudes et forts,

Worden stoere en sterke mensen,

Et si bien dispos de leurs corps,

En zo doeltreffend is hun lichaam,
Qu'un traict descoché de roideur,
Dat een pijl die strak wordt afgeschoten
D'un bras robuste et bien adroit,
Door een sterke, behendige arm,
Ne frappe plus fort ne plus droit.
Niet meer harder of directer treft.

(5) Heureux qui leurs carquois auront
Gelukkig diegenen wier pijlkoekers
De telles flesches bien fournies :
Wel gevuld zijn met zulke pijlen:
Car en estans si bien munis,
Want doordat ze zo goed uitgerust zijn,
Jamais confondus ne seront :
Zullen ze nooit beschaamd worden.
Ains confondront ouvertement
Wél zullen openlijk worden beschaamd
Leurs haineux en plein jugement.
Die hen haten, in het laatste oordeel.

Constantijn Huygens

Que ferons-nous, mon pauvre coeur?

Uit: Pathodia sacra et profana, Parijs 1647

Afbeelding: Jacob van Ruisdael (1628/29-1682) → Huisje in een duinlandschap (detail).

Que ferons-nous, mon pauvre coeur?

Wat moeten we, mijn arme hart?

A qui s'en faut il prendre?

Wie kunnen we hier op aanspreken?

Cloris est sourde à la fureur

Cloris is doof voor mijn hartstochtelijke

Des cris que sans crier elle souloit entendre.

Kreten die ze steeds onbewogen heeft aangehoord.

Ne parlons plus qu'au silence des bois;

Laten we alleen nog spreken in de stilte van de bossen

Au moins, forest, quoy que tu sois

In ieder geval, woud, hoezeer je ook

Comme Cloris, sourde, muette et belle,

Net als Cloris, doof, stom en mooi bent,

Tu ne fuis pas comme elle.

Sla jij niet op de vlucht, en zij wel.

Jan Pieterszoon Sweelinck

Angelus ad pastores ait, SwWV 185

Uit: Cantiones Sacrae, Antwerpen 1619

Afbeelding: Nicolaes Berchem (1620-1683) → De verkondiging aan de herders.

Angelus ad pastores ait: Annuntio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie. Salvator mundi. Alleluia.

De engel sprak tot de herders: Ik verkondig u grote blijdschap, want heden is voor u geboren de Redder van de wereld. Halleluja.

Herman Hollanders (floruit 1626-1637)

O vos omnes

Uit: Parnassus ecclesiasticus, Antwerpen 1631

Afbeelding: Rembrandt van Rijn (1606-1669) → Portret van een oude jood.

O vos omnes qui transitis per viam,

O, gij allen die gaat over de wegen

Attendite et videte si est dolor similis sicut dolor meus.

Blijft staan en ziet of uw smart gelijk is aan mijn smart

Attendite, universi populi, et videte dolorem meum.

Blijft staan, alle gij volkeren, en ziet mijn smart.

Si est dolor similis sicut dolor meus.

Of uw smart gelijk is aan mijn smart.

Jan Pieterszoon Sweelinck

Vide homo, SwWV 167

Uit: Cantiones Sacrae, Antwerpen 1619

Afbeelding: Rembrandtschool → Bespotting van Christus (detail?).

Vide homo, quae pro te patior, ad te clamo, qui pro te morior: Vide poenas quibus afficior, vide clavos quibus confodior. Non est dolor sicut quo crucior, et cum sit tantus dolor exterior, intus tamen dolor est gravior tam ingratum cum te experior.

Zie o mens, wat ik voor u doorsta; tot u roep ik, die voor u sterf: Zie de folteringen waaraan ik word onderworpen, zie de spijkers waarmee ik word doorboord. Er is geen pijn als die waardoor ik word gekweld; maar hoe groot ook mijn uiterlijke pijn mag zijn, van binnen is de pijn toch erger, zo ongenadig is mijn ervaring met u.

Cornelis Thymanszoon Padbrué

Twalfste kusjen

Uit: Kusjes, Haarlem 1641

Afbeelding: Rembrandt van Rijn → Flora.

Twalfste kusjen (Jacob Westerbaen)

Een reys als Venus eerstmael stond
Voor mijn Goddin, mijn Roosemond,
En sagh haer bolle wangen aen,
Haer sterretjes (*1) soo loddrich staen,
Haer lipjes rooder als een was (*2)
Ghesloten in een marmerkas,
Soo riepse met een droef geweene
De kleyne Minne-Goon (*3) by een.

En sey: 'Wat drommel baet my dan
Dat ick den gulden appel wan (*4)
Om dat den Herder (*5) aen mijn mond
De alderrootste lipjes vond,
Daer nu een ander anders wijst,
Die Roosemond ten Hemel prijst
En in sijn minne-dichten praet,
Dat sy my noch te boven gaet?

Sa, valt den Dichter op sijn huyl
En haelt u quaeste pijlen uyt
En schiet hem vel, en vleys, en been,
En borst, en hart, en longh, in tween.
Maer treft haer met een pijl van lood
Dat sy soo koud zy als de dood,
Dat haer het bloed bevries in 't lijff
En altijdt even killigh blijff.'

Het is gebeurt, gelijk sy sey:
Ick smoock als aengesteecken Hey,
Ick smelt, ick smoor, ick blaeck, ick brand
In mijn ghetroffen ingewandt;
En ghy hebt om u koude borst
Een driemaal dubbel dicke korst
Van ijs, van rijp, van kille snee,
En hoe ik ly, ghy lachter mee (*6).

Elaes! ondanckbaer, als ghy zijt,
Weet ghy waerom mijn zieltje lijdt?
Om dat ick soo u lipjes prees
Dat ick het Venus tegen wees (*7).
Och, soete schaepje, weest niet quaet;
Ghy hebt geen oorsaek tot u haet,

Ghy weet niet wat de gramschap doet,
Wanneer sy in de Goden woet.

Laet uwen hoogmoed sacken neer,
En 't opgheswollen slincken weer,
En doet eens sachte zeden aen,
Die sulcken schoonheydt beter staen;
En druckt u lipjes aen de mijn,
U lipjes, oorsaeck van mijn pijn,
U lipjes, welckers ware loff
Gaff Venus tot haer toren stoff.

Druckt uwe lipjes, drucktse vry,
En suyght doch wat venijns van my,
En vat mee van dat viertje (*8) wat
Dat soo langh in mijn hertje sat,
En weest niet voor de Goon bedeed,
Noch voor de Minnemoer (*9) bevreest.
Den Hemel selver met de Goon
Werd van een soete Meyd geboon (*10).

(*1): oogjes

(*2): waszegel

(*3): cupidootjes

(*4): won (de twistappel van Eris)

(*5): Paris, die Venus de appel gaf

(*6): om

(*7): tegen de haren in streek

(*8): vuurtje

(*9): Dione, moeder van Venus

(*10): een schone maagd gebiedt de goden: vermoedelijk Pallas Athene.

